

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: ***Dramaturgický vývoj divadla pro děti a mládež v letech 1949 - 1959 na příkladu Divadla Jiřího Wolkra (do roku 1953 Městského divadla pro mládež)***

Autor práce: Bc. Kateřina Suchanová

Obor: Teorie a dějiny divadla

Školitel: Prof. PhDr. Vladimír Just, CSc.

Oponentka: Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D.

Dějiny českého divadla v prvních poválečných letech a v nejtvrdějším počátečním období komunismu si zasluhují badatelskou pozornost, která je jim sice v posledních letech věnována, přesto však je dosud prozkoumáno jen částečně a na odborníky čeká mnoho materiálu a práce. Proto také je třeba přivítat každý badatelský záměr, který slibuje další poznatky o divadle pozdních 40. a 50. let. Kateřina Suchanová se navíc rozhodla popsat fungování přední české scény zaměřené na dětského diváka, Divadla Jiřího Wolкера. Jakkoli je dnes divadlo pro děti leckdy považováno za poněkud okrajovou část profesionálního divadla, v raném komunismu bylo působení na děti a mládež pochopitelně úhelným kamenem propagandistické práce, v němž využití, či spíše zneužití profese dramaturga zastávalo významnou úlohu. Záměr diplomandky prozkoumat vývoj dramaturgické strategie v tak exponovaném odvětví divadelního umění jsem proto vítala a očekávala nové poznatky, které odhalí dosud skryté aspekty umělecké propagandy.

První zklamání na mě čekalo hned poté, kdy jsem se zorientovala ve struktuře diplomové práce: je jistě chvályhodné, že diplomandka pročetla tak velké množství dramát a adaptací povětšinou pochybné kvality, zvláště, když je jasné, že zdaleka ne vše, co přečetla, se nakonec objevilo v diplomové práci. Poznatky, které jistě při četbě získala, se nicméně v textu plně nezúročily, protože čtenář práce se dočká pouhých převyprávění děje schematických dramát a ideologicky černobílých dramatických adaptací dobové tendenční beletrie. Poté namísto analýzy přečteného následuje stručné shrnutí, „výklad“ zamýšleného ideologického působení na diváka, event. předem jasná kritika umělecky podřadného či na umění parazitujícího literárního výtvaru. Úvodní sekce každé kapitoly představující působení jednotlivých uměleckých šéfů divadla jsou stručné kompiláty z již existujících publikací nebo založené na nečetných pramenech – bez výjimky výňatky z dobových periodik, programů k inscenacím nebo brožur. Za nejvýznamnější slabinu práce totiž považuji naprostou absenci práce s prameny uloženými v archivech, ať již jde

o archiválii k dějinám Divadla Jiřího Wolкера nebo o archivy osobností s ním spjatých. Je mi přitom jasné, že tyto materiály nejsou zcela snadno dostupné, ale právě o to cennější by bylo je shromáždit a vzhledem k náročnosti archivní práce se soustředit třeba jen na kratší období historie této scény. V současné podobě je totiž práce nekompletní a metodologicky defektní.

Z této závažné slabiny vyplývá nutně další: práce disponuje závěrem, který nepřináší nic nového: konstatuje se v něm to, co o propagandistické práci v divadle pro mládež každý očekává nebo si to po zběžném přečtení libovolné sekce předkládané práce dokáže dovodit. V závěru nejsou představena žádná specifika dramaturgie Divadla Jiřího Wolкера ve zvoleném období dějin tohoto divadla, neřkuli že by se čtenáři dostalo kontextového srovnání, např. s propagandou v dětském divadle v letech normalizace. Některé závěry se přitom přímo nabízejí: jakkoli pokorně přiznávám, že nejsem odbornice na dějiny českého divadla po 2. světové válce, bylo mi po přečtení obsahů her zcela zřejmé, že mezi koncem 40. let a ranými 50. léty a polovinou 50. let dochází v dětské dramatice k významným tematickým posunům. Při hlubším zkoumání by bylo možné nalézt i další proměny, nebo naopak konstantní jevy – rozšíření „akčního radia“ při hledání textů oproti zmiňované tendenci ke komediálnímu schématu apod. V závěru chybí výsledky skutečné analýzy, důkaz o skutečně důkladném promýšlení problému (jak by se to také mohlo vejít na stránku a půl).

Nebudu zde zkoumat příčiny tak stručného a povrchně zpracovaného závěru, jistě by však práci prospělo, kdyby namísto popsání děje všech textových předloh použitých k inscenování zvolila Kateřina Suchanová jinou metodu, jak nastítnit proměny dramaturgické strategie ve zvoleném období. Jako první se nabízí vybrat po pečlivém zvážení a dle vhodně zvoleného klíče méně textů a demonstrovat na nich různé aspekty propagandistické práce. Jinou možností je zrekonstruovat v hrubých obrysech z dostupných archiválií dějiny divadelního provozu v daném období a demonstrovat postavení dramaturga v této mašinerii (jistě dosti obludné), jež se bezesporu podobalo tanci mezi vejci nebo vyžadovalo důsledné ztotožnění se s dobovou ideologií. Dramatické texty by se tak staly jen podpůrným, zato výmluvným materiálem ke zkoumání problému.

Autorka dále ve svých stručných rozborech přečtených textů příliš často spoléhá na to, co již o věci bylo napsáno, ať již v dobových reflexích, nebo v sekundární literatuře. Dobové reflexe nepodrobuje vždy dostatečně kritickému čtení, sekundární literaturu jen stručně komentuje, nejméně v jednom případě (s. 40, děj *Červeného střevíčku*) dokonce

převyprávění děje namísto vlastní analýzy komentuje pouze citátem ze sekundární literatury, což je v odborné práci něco stěží akceptovatelného.

Otázky ostatně vzbuzuje i skladba pramenů z periodického tisku: navzdory tomu, kolik dramát a adaptací v práci popisuje, není seznam recenzí nijak obsáhlý. Nedovoluji si odhadnout, zda se jich v tisku objevovalo skutečně tak málo, nebo spíše diplomandka rezignovala na sběr materiálu - vzhledem ke špatně zvolené struktuře práce by byl důkladný sběr recenzí a ohlasů v tisku skutečně enormně náročný.

K práci s prameny a sekundární literaturou mám ještě jednu výhradu. Autorka tu a tam konstatuje fakta, aniž by uvedla jejich původ: na s. 38 např. tvrdí, že hraní dětských rolí bylo v SSSR řešeno jaksí „přednostně“ tím, že do těchto rolí byly obsazovány častěji herečky nežli dětští herci. K této informaci neuvádí zdroj, a tak se čtenář může jen domnívat, že tento fakt má nějak podložený: šlo o řešení, které sovětští kulturní ideologové vydali nějakým doporučením, jak to vypadá z kontextu, do kterého je tato informace v textu vsazena?

Podobně když cituje Naděždu Krupskou na s. 27, neuvádí zdroj, ze kterého čerpá (v poznámce č. 72 se objeví jen odkaz „Krupská, Naděžda Konstantinovna“). Nejde jen o opomenutí při editování práce: Krupská se neobjevuje ani v seznamu použité literatury, což znamená, že její výrok cituje K. Suchanová z jiné odborné práce a nepřiznává to.

Kromě těchto významných slabin v práci s materiálem a v metodologii text trpí i četnými jazykovými nedostatky: od nesprávného užití spojovníků a pomlček až k závažnějším potížím s interpunkcí (chybějící čárka ukončující vedlejší větu vloženou a naopak přebývající čárky ve větách) a několikrát se opakující chybný pravopis slova „vyplývá“ (psáno „vyplívá“, s. 36 a 79) a několik dalších pravopisných chyb (mezi nimi i psaní slova „bizarně“ jako „bizardně“, s. 29). Nemluvím zde přitom o občasných překlepech, které jsou v tak rozsáhlém textu ještě pochopitelné.

Na základě právě uvedených skutečností nedoporučuji práci k obhajobě.

Ve Vsetíně 3. září 2019